

Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca
Facultatea de Istorie și Filozofie
Anul universitar 2007-2008
Semestrul II

I. Informații generale despre curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Titlul disciplinei: Guvernanata în Uniunea Europeană

Codul: RI 15203

Numărul de credite: 6

Locul de desfășurare: Facultatea de Istorie, Catedra de Istorie Contemporană și Relații Internaționale

Programarea în orar a activităților: se va stabili la începutul semestrului I

II. Informații despre titularul de curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Nume, titlul științific: Prof. univ. Adrian Liviu Ivan, doctor în Relații Internaționale

Informații de contact: adrian_ivan2007@yahoo.com

Ore de audiență: marți 12,00-14,00

III. Descrierea disciplinei:

Cursul își propune să analizeze conceptele specifice politicilor europene privind guvernanța multilevel în cadrul Uniunii Europene. Masterandul va putea să utilizeze conceptele și teoriile care stau la baza politicilor specifice guvernanței pe mai multe nivele. Cunoașterea sistemului instituțional și al mecanismelor de decizie din cadrul UE constituie elemente fundamentale pentru înțelegerea guvernanței multi-level. Cursul va oferi, de asemenea, și analize pe studii de caz particulare.

IV. Bibliografia obligatorie (max. 6 titluri):

Documente

1. *Conclusions of Working Group I on the Principle of Subsidiarity*, în CONV 286/02, Brussels, 23 september 2002(24.09), pp.1-11.
2. **Convention Bulletin, Edition 19, 13.12.2002.**
3. *Convention Bulletin, Edition 20, Bruxelles, 20. 01. 2003.*
4. ***Documente de bază ale Comunității și Uniunii Europene, Iași, Editura Polirom, 2001.***
5. **European Governance. A White Paper, Brussels, COM – 2001, 25.07.2001.**
6. ***Tratat de instituire a unui Constituții pentru Europa, în CONV 850/03.***

CĂRȚI ȘI ARTICOLE

1. Adrian Ivan, Statele Unite ale Europei. Uniunea europeana intre interguvernamentalism si supranationalism, Iasi, ed. Institutului European, 2007.
2. Adrian Ivan, Perspective teoretice ale construcției europene, Cluj, Eikon, 2003.
3. Vasile Vese, Adrian Ivan, Tratatul de la Nisa, Text tradus si comentat, Cluj, 2002.
4. R.D. Putnam în colaborare cu Robert Leonardi și Raffaella Y. Nanetti, Cum funcționează democrația. Tradițiile civice ale Italiei moderne, Iași, Polirom, 2001.

5. Olivier De Schutter, Notis Lebessis and John Paterson (edited by), *Governance in the European Union*, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 2001, pp. 129-167.
6. Andrew Moravcsic, "Negotiating the Single European Act", în *The New European Community*, Robert Keohane & Stanley Hoffman (edit by), Oxford, West-view, 1991, pp. 42-83.
7. *Tratatul de la Nisa*. Text tradus și comentat, volum coordonat de Vasile Vese și Adrian Ivan, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001.
8. Wayne Sandholtz and Alec Stone Sweet (ed.), *European Integration and Supranational Governance*, Oxford, 1998-2002.
9. Dimitris N. Chrysochoou, *Theorizing European Integration*, 2001.
10. Simon Hix, *The Political System of the European Union*, second edition, Oxford, 2005.
11. Vasile Pușcaș, Adrian Ivan (coord.), *Regiune și regionalizare în Uniunea Europeană*, Institutul Cultural Român, Institutul de Studii Internaționale, Cluj-Napoca, 2004.
12. Paul Marginson & Keith Sisson, *European Integration and Industrial Relations. Multi-Level Governance in The Making*, Palgrave MacMillan, 2006.
13. Mario Telo, edited by, *European Union and New Regionalism. Regional Actors and Global Governance in a Post-Hegemonic Era*, Ashgate, 2005.

V. Materiale folosite în cadrul procesului educațional specific disciplinei:

Videoproiector, calculator, baze de date BCU.

VI. Planificarea/Calendarul întâlnirilor și a verificărilor/examinărilor intermediare:

I. Nr. crt./ Săptămâna	VII. Tematică	Concepte de bază	Bibliografie obligatorie	Obligațiile studenților (lecturi, teme, lucrări)
Săptămâna 1.	Noțiuni introductive	Determinarea câmpului de analiză a guvernanaței: aspecte epistemologice și etimologice: sensurile guvernanaței; conceptul de “good governance”	Manuel de Oliveira Barata, “L’etymologie du mot gouvernance“, 2002 în http://europa.eu.int/comm/governance/doc5fr.pdf ; Giovanni Busino, « Recherches preparatoires a une histoire de l’epistemologie des sciences humaine », in <i>Revue europeenne des sciences sociales</i> , Tome XLIII, 2005, no. 132, pp. 82/162 : Robert Frank et Rosalind Greenstein (sous la coord.), <i>Gouvernance et identites en Europe</i> , Bruxelles 2004, pp. 7-28 ; The world bank, <i>governance and development</i> , Washington :World Bank, 1992 ; Martin Doornbos, “ Good Governance : The Rise and Decline of Policy Metaphor ?”, în <i>Journal of Development Studies</i> 37, no. 6, 2001, p. 93-108; Adrian Ivan, “Gouvernance en l’Union Européenne. De la réforme institutionnelle au Traité instituant une Constitution pour l’Europe”, în <i>Transylvanian Review</i> , Vol.XII, No.4, Winter 2003, pp.100-111; White, Leroy “Effective Governance” Through Complexity Thinking and Management Science” în <i>Systems Research and Behavioral Science</i> , M.C. Jackson editor-in-Chief, The Official Journal of The International Federation for Systems Research, Volume 18, number 3, may-june 2001, pp.243-257.	lecturi
Săptămâna 2.	Examinarea genealogică și istorică a schimbărilor guvernanaței în societățile democratice	Modelul formalist de drept și statul; contractul social; emergența statului social; statul subsidiar; sfera publică și privată; evoluția conceptului de putere; balanța puterilor	Giada Gamba (edit by), <i>Prediction, Power and Good Governance. According to Bertrand de Jouvenel</i> , ISIG, Gorizia, 2003, pp.9-19; Jean de Munck, Jacques lenoble, “Transformations in the art of governance. A genealogical and historical examination of changes in the governance of democratic societies”, în <i>Governance in European Union</i> , Olivier De Schutter, Notis Lebessis and John Paterson (edit by), European Communities, 2001, pp.29-51; Karl-Leinz Ladeur, “Proceduralisation and its use in a post-modern legal policy”, în <i>Governance in European Union</i> , Olivier De Schutter, Notis Lebessis and John Paterson (edit by), European Communities, 2001, pp. 53-69. Jurgen Habermas, <i>Sfera publică și transformarea ei structurală</i> , Univers, București, 1998, pp140-181; Chantal Millon Delsol, <i>Statul subsidiar</i> , Cluj-Napoca, 1998, pp.63-83	Lecturi, teme

Săptămâna 3.	Uniunea Europeană: definiții, instituții, principii	interguvernamentalști și supranaționalști;	John McCormick, <i>Understanding The European Union</i> , second edition, Palgrave, 2002, p.1-27. Adrian Ivan, “Supranationalism and intergovernmentalism in the European Constitutional project”, în <i>For a Stronger and Wider European Union</i> (coord. Simion Costea), Cluj-Napoca, Ed. Napoca Star, 2005; Adrian Ivan, „Uniunea Europeană între interguvernamentalism și supranaționalism. Tratatul instituind o Constituție pentru Europa”, în <i>Europa 2005. Unitate în diversitate</i> , Ruxandra Luca, Lucian Jora (coord), București, Ed. Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale, 2005, p.74-93; Adrian Ivan, <i>Perspective teoretice ale construcției Europene</i> , Cluj-Napoca, ED. Eikon, 2003, 72 p; Lisbeth Aggestan, “The European Union at the Crossroads: Sovereignty and Integration”, în <i>Rethinking the European Union. Institutions, Interests and Identities</i> , Alice Landau, Richard G. Whitman (edit. by), MacMillan Press Ltd, 1997, pp.75-93; David mitrany, “A workinf peace system”, în <i>The Politics of European Integration</i> , Michael O’Neill, (edit by), 1996, pp191-195; Ben Rosamond, <i>Theories of European Integration</i> , , MacMillan Press Ltd, 200, 20-50; 50-73; Alan Milward, <i>The European Rescue of the Nation-State</i> , University of California Press, 1995.	ard
Săptămâna 4.	Sistemul politic al Uniunii Europene	Instituții, mecanisme, proceduri, agenții, reforme instituționale	Giandomenico Majone and Michelle Verson, “Institutional reform: independent agencies, oversight, coordination and procedural control”, în <i>Governance in European Union</i> , Olivier De Schutter, Notis Lebessis and John Paterson (edit by), European Communities, 2001, pp. 129-168.Simon Hix, <i>The Political system of the European Union</i> , second edition, Oxford, 2005, pp. 1-23; Jean Louis Quermonne, <i>Le systeme politique europeenne</i> , Paris, 2005, pp. 98-122; Guy peters, <i>Bureaucratic politics and The Institutions of the European Community</i> , în Alberta M. Sbragia (editor), <i>Euro-Politics. Institutions and Policymaking in the “New” European community</i> , pp 75-123; Josephine Steiner, Lorna Woods and Christian Twigg-Flesner, <i>EU Law</i> , Ninth Edition, Oxford, 2006, pp.20-41; damian Chalmers, Christos Hadjiemmanuil, Giorgio Monti, Adam Tomkins, Cambridge, 2006, 86-131, Olivier De Schutter, <i>proceduralising European Law: institutional proposals</i> , în Olivier De Schutter, Notis Lebessis and John Paterson (edit by), European Communities, 2001, pp. 189-212;	Lecturi, teme
Săptămâna 5.	Governanța în Uniunea Europeană	Transparență, eficientă, responsabilitate, coerență, democrație, societate civilă	Wayne Sandholtz and Alec Stone Sweet (ed.), <i>European Integration and Supranational Governance</i> , Oxford, 2002; Renaud Dehousse, “European Governance in search of legitimacy: the need for a process-based approach”, în Olivier De Schutter, Notis Lebessis and John Paterson (edit by), European Communities, 2001, pp.169-187, Simon Bromley (edit by), <i>Governing The European Union</i> , London, sage Publications,2001, pp. 1-26; <i>European Governance. A White Paper</i> , Brussels, COM – 2001, 25.07.2001; Robert Frank, <i>Changements identitaires et difficultes de „Gouvernance” en Europe: une approche historique</i> , în, <i>Gouvernance et identites en Europe</i> , Robert Frank et Rosalind Greenstein (editeurs), Bruxelles 2004, pp. 29-51 ; Philippe Herzog, <i>Giving shape top a european civil societz and opening up the instittutional szstem</i> , în Olivier De Schutter, Notis Lebessis and John Paterson (edit by), European Communities, 2001, pp. 213-240; Simon Bromley, „The nation state in The	Lecturi, teme

			European Union”, în Simon Bromley (edit by), <i>Governing The European Union</i> , London, sage Publications, 2001, pp.53-78; Jan Zielonka, <i>Europe as Empire</i> , Oxford, 2006, pp. 117-162; Celine Belot et Bruno Cautres (sous la dir.), <i>La vie démocratique de l'Union Européenne</i> , 2006; Desmond Dinan, „Governance and Institutions: Anticipating the Impact of Enlargement”, în <i>The European union: Annual review 2002-2003</i> , edited by Lee Miles, volume 41, pp.27-43; Rapport sur la gouvernance européenne (2003-2004), Bruxelles, le 22.9.2004, în http://europa.eu.int/comm/governance/docs/Rapport	
Săptămâna 6	Extindere și guvernarea Uniunii Europene	Extindere, rationalism, constructivism, “return in Europe”	Frank Schimmelfenning and Ulrich Sedelmeier, “The Politics of EU enlargement: theoretical and Comparative perspectives, în <i>The Politics of European Union Enlargement. Theoretical approaches</i> , Frank Schimmelfenning and Ulrich Sedelmeier (edit. By), Routledge, 2005, pp.3-31; Desmond Dinan, “The Road of Enlargement”, în <i>Developments in the European Union 2</i> , Maria Green Cowles and Desmond Dinan (edit. By), Palgrave, 2004, pp.7-25; Julie Smith, “Enlarging the European Union”, în <i>The European Union: Annual Review 2002-2003</i> , volume 41, edited by Lee Miles, 2003, pp. 115-119; Helen Wallace, “Enlarging the European Union. Reflections on the challenge of analysis”, în <i>The Politics of European Union Enlargement. Theoretical approaches</i> , Frank Schimmelfenning and Ulrich Sedelmeier (edit. By), Routledge, 2005, pp. 287-294; Jan Zielonka, <i>op.cit.</i> , pp. 23-42; A. Moravcsic ș. A, “National Interests, State Power and EU enlargement”, în <i>East European Politics and Societies</i> , vol. 17, nr. 1	Lecturi, teme
Săptămâna 7	Paradigme de gândire în integrarea europeană:	functionalism, neofunctionalism, neomedievalism, federalism, constructivism	Jean Jacques Roche, <i>Theories des relations internationales</i> , Paris, 2001, pp.93-105 ; Christain Reus Smith, “Constructivism », în <i>Theories of International Relations</i> , Third Edition, Scot Burchill ș. a., Palgrave, 2005, pp.188-211.; Dorin Dolghi, “Abordări teoretice ale construcției europene”, în <i>Regiune și regionalizare în Uniunea Europeană</i> , Vasile Pușva, Adrian Ivan (coord.), Cluj-Napoca, 2004, pp. 11-39; Adrian Ivan, “Federalism și regionalizare în Europa”, în <i>Regiune și regionalizare în Uniunea Europeană</i> , Vasile Pușva, Adrian Ivan (coord.), Cluj-Napoca, 2004, pp.39-49; Adrian Ivan, <i>Perspective teoretice, op.cit.</i>	Lecturi, teme
Săptămâna 8	Multilevel governance	“new” regionalism, competiție, actori locali și regionali, subsidiaritate	Mario Telo, “Globalization, New Regionalism and the Role of The European Union”, în <i>European Union and New Regionalism. Regional actors and global governance in a post-hegemonic era</i> , Mario Telo (edit.by), Ashgate, 2001, pp.1-21, Andrew Gamble, “Regional Blocs, World Order and New medievalism”, în <i>European Union and New Regionalism. Regional actors and global governance in a post-hegemonic era</i> , Mario Telo (edit.by), Ashgate, 2001, pp. 21-39; Ian Bache, <i>the Politics of European Union. Regional Policy. Multilevel Governance or flexible Gatekeeping?</i> , Sheffield academy Press, 1998; Nick Bernard, <i>Multi-level governance in European Union</i> , London, 2002.	Lecturi, teme
Săptămâna 9	Teoria integrării europene	abordarea interguvernamentală, abordarea federalista, multi-level	Zorgbibe, Charles, <i>Constructia Europeana. Trecut, prezent , viitor</i> , Editura Trei, Bucuresti, 1998.	Lecturi, teme

		governance	<p>Chryssouchoou, D.N., <i>Theorizing European Integration</i>, Sage Publications, London, 2001, partea 1(pp.5-36), partea 2(pp.37-90)</p> <p>V.Schmidt, <i>Federalism and State Governance in the European Union and the United States : An Institutional perspective</i>, in : Nikolaidis, K., Howse, R.(Eds.), <i>Federal Vision</i>, Oxford, Oxford University Press, 2001, pp.335-354.</p> <p>Marks, Gary, Scharpf, F., Schmitter, Ph. C., Streek, W.(Eds), <i>Governance in the European Union</i>, Sage Publications Inc., London, 1996.</p> <p>Vasile Puscas, Adrian Ivan(coord.), <i>Regiune si regionalizare in Uniunea Europeana</i>, Institutul Cultural Roman, Cluj-Napoca, 2004, pp. 13-34.</p> <p>Adrian Ivan, <i>Sub zodia Statelor Unite ale Europei</i>, Editura Ecco, Cluj-Napoca, 2006.</p> <p>Petre Prisacaru, <i>Guvernanta Uniunii Europene</i>, Ed.Economica 2005, pp.46-96.</p> <p>Lisbeth Hooghe & Gary Marks, <i>Unraveling the central state, but how ? Types of multi-level governnace</i>, www.journals.cambridge.org/article.</p> <p>Gabriela Dragan, <i>Uniunea Europeana intre federalism si interguvernamentalism: politici comune ale Uniunii Europene</i>, Bucuresti, Ed.A.S.E., 2005, pp.22-51.</p>	
Săptămâna 10.	Comunitatile europene : CECO, CEE si EUROATOM	Tratatetele Comunitatilor Europene	<p>Augustin Fuerea, <i>Manualul Uniunii Europene</i>, Ed.2-a, Bucuresti, Universul Juridic 2004, pp11-65.(Tratatetele de la Paris, Roma, Actul Unic European, Tratatul de la Maastricht, Tratatul de la Amsterdam si Nisa)</p> <p>Dacian Cosmin Dragos, <i>Uniunea Europeana : Institutii-mecanisme</i>, Bucuresti, ALL Beck, 2005, pp.7-22.</p> <p>Constantin Valentin, <i>Documente de baza ale Comunitatilor si Uniunii Europene</i>, Iasi, Polirom, 1999, pp.27-35(Tratatul privind CEE) ; 155-170(Actul Unic European) ; pp.171-189(Tratatul de la Maastricht) ; pp.257-314(Tratatul de la Amsterdam)</p> <p>Romano Prodi, <i>O viziune asupra Europei</i>, Iasi, Polirom, 2001, pp.25-89.</p> <p>Charles Zorgbibe, <i>Constructia Europeana</i>, Bucuresti, Ed.Trei, 1998, pp.37-74.</p> <p>Vasile Vese, Adrian Ivan, <i>Tratatul de la Nisa</i>, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001.</p>	Lecturi
Săptămâna 11.	Institutiile Comunitatilor Europene	Comisia Europeana, Consiliul de Ministri, Consiliul European, Parlamentul European, Curtea de Justitie si Tribunalul de Prima Instanta, Comitetul Economic si Social si Comitetul Regiunilor, principiul subsidiaritatii	<p>Augustin Fuerea, <i>Manualul Uniunii Europene</i>, Ed.2-a, Bucuresti, Universul Juridic 2004, pp.56-134(Modificari ale compozitiei si rolului institutiilor UE : Parlamentul, Consiliul, Comisia, Curtea de Justitie)</p> <p>Gilles Ferréol, <i>Dictionarul Uniunii Europene</i>, Iasi, Polirom, 2001.</p> <p>Dacian Cosmin Dragos, <i>Uniunea Europeana : Institutii-mecanisme</i>, Bucuresti, ALL Beck, 2005, pp.44-59.</p> <p>Nicolae Paun, <i>Institutiile Uniunii Europene</i>, Cluj-Napoca, Ed.Fundatiei pentru Studii Europene, 2004, pp.79-259.</p>	Lecturi, teme, lucrări

			<p>Helen Wallace/William Wallace, <i>Procesul politic in Uniunea Europeana</i>, Chisinau, Ed.Arc, 2004, pp.3-31.</p> <p>Paul Michael Lützel, <i>Europa dupa Maastricht : perspective americane si europene</i>, Iasi, Institutul European, 2004, pp.169-189.</p>	
Săptămâna 12	Conceptul de guvernanta, caracteristicile si principiile bunei guvernante	Guvernanta(Governance);Buna guvernanta(good governance);Guvernanta multi-nivel(multi-level governance); <i>Caracteristici si principii</i>	<p>Petre Prisacaru, <i>Guvernanta Uniunii Europene</i>, Economica 2005, pp.138-177.</p> <p>Commission on European Communities, <i>European Governance, A White paper</i>, Brussels, 2001.</p> <p>Adrian Ivan, <i>Gouvernance en l'Union Européenne. De la réforme institutionnelle au Traité instituant une Constitution pour l'Europe</i>, în Transylvanian Review, vol XII, No.4, Winter 2003, pp.100-111.</p> <p>Isabelle Johnson, <i>Redefining the concepts of Governance</i>, www.acdi_cida.gc.ca/INET/IMAGES.NSF?VLUImages/HRDG/\$file/Govconcept-e.pdf</p> <p>Gabriela Dragan, <i>Uniunea Europeana intre federalism si interguvernamentalism: politici comune ale Uniunii Europene</i>, Bucuresti, Ed.A.S.E., 2005, pp.90-101.</p>	Lecturi, teme
Săptămâna 13	Guvernanta multi-nivel, model al Uniunii Europene	autoritati supranationale, nationale si sub-nationale, Dispersia autoritatii, Niveluri multiple ale competentelor si responsabilitatilor	<p>Nick Bernard, <i>Multi-level governance in the European Union</i>, London, Law International, 2002, pp.15-62 ; pp.251-258.</p> <p>Martin Jachtenfuchs, <i>Democracy and Governance in the European Union</i>, Integration online Papers(EIOP), vol.1, 1997, No.2, http://eiop.or.at/eiop/texte/1997-002a.htm</p> <p>Howse, R., Nilolaidis, K., <i>Introduction : The Federal Vision, Levels of Governance and Legitimacy</i>, in : Nikolaidis, K., Howse, R.(Eds.), <i>Federal Vision</i>, Oxford, Oxford University Press, 2001, pp.1-30.</p> <p>Helen Wallace/William Wallace, <i>Procesul politic in Uniunea Europeana</i>, Chisinau, Arc, 2004, pp.31-41, 71-88 si 92-120.</p> <p>R. Leal-Arcas, <i>The Ec in WTO : The three-level game of decision-making.What multilateralism can learn from regionalism ?</i>, EIOP, vol.8, 2004, No.14, http://eiop.or.at/eiop/texte/2004-oi4a.htm</p>	Lecturi, teme
Săptămâna 14	Rolul statelor nationale in procesul decizional in sistemul guvernantei multi-nivel	-	<p>Michale Zürn, <i>The state in the Post-National Constellation-Societal Denationalization and Multi-level Governnace</i>, http://www.arena.uio.no/publications/wp99_35.htm</p> <p>Börzel, Tanja A, <i>How the European Union interacts with its Member States</i>, in: <i>Political Science Series</i>, 93, November 2003, www.ihs.ac/publications/pol/pw_93.pdf</p> <p>Petre Prisacaru, <i>Guvernanta Uniunii Europone</i>, Bucuresti, Economica, 2005, pp.63-71.</p> <p>Augustin Fuerea, <i>Manualul Uniunii Europene</i>, Bucuresti, Universul Juridic, 2004, pp.135-169.</p>	Lecturi

			<p>Jaap W. Zwaan, <i>The European Union, an ongoing process of integration</i>, TMC Asser Press, Haga, 2004, pp.87-95.</p> <p>Iordan Gheorghe Barbulescu, <i>Uniunea Europeana de la national la federal</i>, Editura Tritonic, Bucuresti, 2005, pp. 89-121; pp.175-199.</p> <p>José de Areilza, <i>Sovereignty or Management? The dual character of the EC's Supranationalism-Revisited</i>, http://www.jeanmonnetprogram.org/papers/95/9502ind.html</p>	
--	--	--	---	--

VII. Modul de evaluare:

- 30% activitatea în cadrul seminarului
- 70% examinare orală (masteranzii vor susține un referat pe teme indicate în cadrul seminarului)

VIII. Detalii organizatorice, gestionarea situațiilor excepționale:

- referatele vor trebui să conțină aparat critic după modelul Academiei Române și o bibliografie finală minimală (5-7 titluri).
- Folosirea fragmentelor din lucrările utilizate în bibliografie, fără citarea sursei se consideră tentativă de plagiat și se sancționează prin anularea dreptului studentului de a participa la examinarea finală din sesiunea de iarnă.
- Prezența obligatorie la minim 70% din seminarii. Absența la mai mult de 4 seminarii presupune fie notarea cu 4 (patru) a activității de seminar, fie elaborarea unui eseu suplimentar pe temă dată.
- consecințele cazurilor de fraudă la examen: nepromovarea examenului;
- rezolvarea contestațiilor: termen de 24 de ore de la data încheierii examenului final.

IX. Bibliografie opțională:

1. Iordan Gh. Bărbulescu, Uniunea europeană: aprofundare și extindere. De la Comunitățile Europene la Uniunea Europeană, Ed. Trei, București, 2001.
2. Constantin Valentin, Documente de bază ale Comunității și Uniunii Europene, Polirom, 2001.
3. Borchardt Klaus-Dieter, The ABC of Community Law, European Commission, 2000.(există și în alte limbi de circulație).
4. Cannac, Yves, Gode, Michel, *La "bonne gouvernance"*, în "Futuribles", no. 265, juin 2001, pp. 41-50.
5. Stephen, George, *Politics and Policy in the European Community*, Second Edition, Oxford University Press, 1992.
6. Héritier, Adrienne, "The White Paper on European Governance: A Response to Shifting Weights in Inter-institutional Decision-Making", în *Jean Monnet Working Paper*, no. 6/01, pp.1-8.
7. Mario Telò, "Combiner les instruments politiques en vue d'une gestion dynamique des diversités nationales", în *The Jean Monnet Working Papers*, published under the auspices of the Jean Monnet Program hosted at Harvard Law School from 1995 to 2001 and now based at New York University School of Law, Jean Monnet Working Paper no.6/01, pp. 1-7.